

ÅRSBERÄTTELSE FÖR ÅR 2021

Styrelsearbetet

Styrelsen för ICOMOS Sverige har under året bestått av:

- Nils Ahlberg, ordförande (t.om. 2021-03-25)
- Ulrika Mebus, ordförande (fr.om. 2021-03-25)
- Malin Myrin, vice ordförande
- Cecilia Wallin, sekreterare
- Jan Melander, kassör
- Marcus Bengtsson, ledamot, ansvarig ”Emerging Professionals”
- Staffan Hansing, ledamot (t.om. 2021-03-25)
- Ulrika Mebus, ledamot, medlemsansvarig (t.om. 2021-03-25)
- Karolina von Mentzer medlemsansvarig (fr.om. 2021-03-25)
- Lena Palmqvist, ledamot, ansvarig för de vetenskapliga kommittéerna
- Leena Seim, ledamot

Under 2021 har 10 ordinarie styrelsemöten hållits, inklusive det konstituerande mötet.

Treårig verksamhetsplan 2021 – 2023

Verksamheten för 2021 har i allt väsentligt följt verksamhetsplanen för 2021-2023 som antogs vid årsmötet i mars 2021 – med vision, verksamhetsmål och insatsområden.

ICOMOS verksamhetsmål och insatsområden för 2021-2023 är sammanfattningsvis att stärka ICOMOS roll som expertorgan, stärka samarbetet och utbytet inom ICOMOS samt samarbetet och utbytet med andra organisationer. Vidare pekas tre fokusområden ut som ska genomsyra organisationens arbete under den kommande treårsperioden, dessa är:

- Hållbar utveckling kopplat till Agenda 2030 och hur kulturarvsfrågor bidrar i detta sammanhang
- Rättighetsbaserat arbetssätt - demokrati, mångfald och inkludering
- Samverkan mellan naturvärden och kulturvärden.

Verksamhetsplanen ses över årligen men eventuella större förändringar i verksamhetsplanen görs i regel endast vart tredje år i samband med ICOMOS *triennial General Assembly*. På detta sätt ansluter svenska nationalkommitténs arbete till internationella ICOMOS arbetsplaner. Internationella ICOMOS håller årsmöte, *annual General Assembly*, på hösten och vart tredje år hålls ett större möte, *triennial General Assembly*. I december 2020 hölls *triennial General Assembly* och nu gällande verksamhetsplan presenteras för och beslutades av årsmötet 2021.

Även för 2021 har Covid19-pandemin medfört att en hel del av det som planerats har fått ställas om till digital form. Flertalet möten och seminarier har som en följd av pandemin hållits digitalt. En positiv effekt av situationen är att det har stimulerat till nya digitala mötesformer och aktiviteter där fler medlemmar har haft möjlighet att delta. Genom ICOMOS-nätverket har en stor mängd seminarier, konferenser, expertmöten, föreläsningar och liknande runt om i världen blivit tillgängliga för medlemmarna. Utbudet av internationella och nationella aktiviteter har under 2021 således varit omfattande och deltagandet har varit stort.

Övergripande frågor

ICOMOS Sveriges inriktning och verksamhet innebär ett synsätt där kulturarv ses i ett större sammanhang. Inom ICOMOS diskuteras kulturarvsfrågor med hänsyn till hållbar samhällsutveckling innefattande social hållbarhet, inkludering, delaktighet och mångfald samt till demokrati och mänskliga rättigheter.

Under 2021 har styrelsen fortsatt att prioritera arbetet med att stärka ICOMOS roll som expertorgan, stärka samarbetet och utbytet inom ICOMOS samt utbytet med andra organisationer.

Service till den internationella organisationen genom remisser, svar på frågor, att lämna uppgifter och kommentera, samt att förmedla uppgifter från den internationella nivån till de svenska medlemmarna har utgjort del av styrelsens löpande arbete.

På den nationella nivån svarar ICOMOS Sverige på en mängd remisser och bidrar med expertkunskap i frågor som rör kulturarv och kulturmiljö. Under det gångna året har ICOMOS bland annat yttrat sig över "Betänkandet: Ett nytt regelverk för bygglov (SOU 2021:47)".

Internationella arbetsgrupper och kommittéer samt motsvarande svenska arbetsgrupper

De internationella vetenskapliga kommittéerna (ISCs) utgör en ryggrad i ICOMOS arbete och är ett prioriterat område. Sverige är representerat i 24 av ICOMOS aktiva kommittéer.

De individuella medlemmarna har kontakter med sina respektive kommittéer och enskilda kommittémedlemmar runt om i världen fortlöpande. I styrelsen ansvarar Lena Palmqvist för de internationella kommittéerna och de svenska arbetsgrupperna. På grund av pandemin har flertalet kontakter under året skett digitalt.

Rapporter från möten och resor som sker inom ramen för de internationella kommittéerna publiceras löpande på ICOMOS hemsida www.icomos.se.

Sveriges representanter i de internationella kommittéerna:

- Analysis and Restoration of Structures of Architectural Heritage (ISCARSAH), Carl THELIN
- Archaeological Heritage Management (ICAHM), Jan MELANDER
- Cultural Landscapes ICOMOS-IFLA (ISCCCL), Åsa AHRLAND
- Cultural Tourism (ICTC), Pernilla NORDSTRÖM
- Economics of Conservation (ISCEC), Christer GUSTAFSSON
- Energy and Sustainability (ISCES), Marwa DABAIEH
- Fortifications and Military Heritage (ICOFORT), Thomas ROTH
- Historic Towns and Villages (CIVVIH), Pål Anders STENSSON
- Interpretation and Presentation of Cultural Heritage Sites (ICIP), Cornelius HOLTORF
- Intangible Cultural Heritage (ICICH) Helga JANSE

- Legal, Administrative and Financial Issues (ICLAFI), Thomas ADLERCREUTZ
- Mural Paintings (ISCWP), Anna HENNINGSSON
- Places of Religion and Rituals (PRERICO), Henrik LINDBLAD
- Polar Heritage (ICPH), Dag AVANGO
- Risk Preparedness (ICORP) - vakant
- Rock Art, Joakim GOLDHAHN
- Shared Built Heritage (SBH) - vakant
- Stained Glass, Linda KVARNSTRÖM
- Stone (ISCS), Helen SIMONSSON
- Theory and Philosophy of Conservation and Restoration (ISCTC), Staffan HANSING
- Training (CIF), Bo LAGERQVIST
- Underwater Cultural Heritage (ICUCH) Staffan VON ARBIN
- 20th Century Heritage (ISC20C), Henrik NERLUND
- Vernacular Architecture (CIAV), Lena PALMQVIST
- Water and Heritage, Nils AHLBERG
- Wood (IWC), Tina WIK

*Arbete pågår med att utse representanter i kommittéerna för: Cultural Tourism (ICTC) och Risk Preparedness (ICORP). En svensk representant ska också utses i Shared Built Heritage kommittén (SBH), då Nils Ahlberg övergår till att arbeta i den nybildade internationella kommittén för *Water and Heritage*, där Nils Ahlberg valts in som vice president.*

Svenska arbetsgrupper och sammankallande:

- Cultural Tourism, vacant
- Fortifications and Military Heritage, Thomas ROTH
- Historic Gardens and Landscapes, Åsa AHRLAND
- Mural Painting, Anna HENNINGSSON
- Stone, Helen SIMONSSON
- Training, Bo LAGERQVIST

Möten och verksamhet inrapporterat från representanter och medlemmar i de internationella kommittéerna och svenska arbetsgrupperna:

ICOMOS fyra internationella kommittéer, Committees on Vernacular Architecture, Earthen Architectural Heritage, Wood Architecture and the Committee on Energy, Sustainability and Climate change arrangerade 28-30 augusti 2021 konferensen *Earthen and wood vernacular heritage and climate change*. Konferensen som samlade ett drygt femtiotal internationella deltagare ägde rum på Kulturen i Lund, men var också möjlig att följa digitalt. Samtliga presenterade papers finns publicerade i konferens publikationen *Earthen and wood vernacular heritage and climate change*, Ed. Marwa Dabaieh (ISBN 978-91-7267-446-2). Publikationen är nedladdningsbar i fulltext via Malmö universitets diva portal.

I anslutning till konferensen hölls årsmöten i Vernacular Architecture kommittén (Marwa Dabaieh, Lena Palmqvist) och kommittén för Wood Architecture (Tina Wik).

Archeological Heritage Management (ICAHM): ICOMOS Sveriges representant Jan Melander deltog i det digitala årsmötet med seminarier 21-25 juni. Cornelius Holtorf höll ett key-note anförande som

inledning första dagen med titeln *Towards a People-Centred Approach to Selecting World Heritage Sites* under temat *Linking Archaeological Heritage to the Sustainable Development Goals*.

Interpretation and Preservation of Cultural Heritage Sites (ICIP): ICOMOS Sveriges representant Cornelius Holtorf deltog under årsmötets första dag i ICOMOS International Scientific Committee on Archaeological Heritage Management med presentationen *Towards a People-Centred Approach to Selecting World Heritage Sites* samt i runda-bords samtal med temat *Linking Archaeological Heritage to the Sustainable Development Goals*. Mötets tema var *Towards a People-centered Approach*, 21 June 2021.

Cornelius Holtorf deltog 9 September 2021, i ett planeringsmöte med ICIP kommitténs nya arbetsgrupp kring temat *Heritage and Climate Change* samt med en presentation i en internationell ICOMOS session 25 november 2021. Cornelius Holtorf deltog som utvald global expert i ett möte arrangerat av Unesco, the Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) och ICOMOS, Culture, Heritage and Climate Change. 6-10 December 2021.

Legal, Administrative and Financial Issues (ICLAFI): Den internationella kommittén har trots pandemin haft en aktiv verksamhet under året. Årsmötet med temat *The right to Heritage as a catalyst for sustainable development*, hölls i Ljubljana i Slovenien. Många deltog online, men en mindre grupp samlades på plats, däribland Thomas Adlercreutz från ICOMOS Sverige, moderator i en session med temat *Heritage Rights*. Konferensen är tillgänglig online <https://www.gov.si/en/news/2021-10-07-the-right-to-heritage-as-a-catalyst-for-sustainable-development/>. ICLAFI har under året även haft val till ny styrelse.

Mural Wall Painting: Den internationella kommittén för muralmåleri är under omorganisation, möte i februari 2022 för diskussion om hur kommitténs arbete kan gå vidare. Anna Henningsson deltar. Anna har under året deltagit i och rådgivit inom FoU-projektet "A critical assessment of Wall Painting Conservation in Sweden", projekt vid Göteborgs universitet finansierat av RAÄ.

Places of Religion and Ritual, (PRERICO): Henrik Lindblad har deltagit i två internationella, digitala konferenser. 10 juni *Reuse and Regenerations of Cultural Religious Heritage in the World – Comparison Among Cultures* med intro av bl a Teresa Patricio samt ett tjugotal föredrag. 9 december *Living Religious Heritage in a Changing World*. Keynote av Henrik Lindblad samt sju föredrag. Årsmötet hölls i samband med konferensen den 9 december.

Polar Heritage (IPHC): Den 14 juni hölls ett digitalt föredrag arrangerat av Prof Dag Avango, ICOMOS, *World heritage and the Arctic resource boom: the Laponia-Gállok/Kallak mine controversy*.

Theory and Philosophy of Conservation and Restoration (Theophilos): Äntligen har ICOMOS internationella kommitté för teori och filosofi om bevarande och restaurering fått en egen hemsida. På theophilos.icomos.org finns information om kommittén, tidigare och kommande konferenser och ett antal konferenspublikationer i digital form. På hemsidan finns också möjlighet att ansöka om att bli medlem i kommittén eller att registrera sin e-post för att få information om kommande aktiviteter. Förutom det har kommittén haft en konferens i Florens i september med temat "Doctrinal texts – achievements, importance and future in the protection of heritage".

Training, (CIF): Året har präglats av pandemi-läget vilket har påverkat verksamheten. Under året har ett svenskt CIF-nätverk etablerats men har inte kunnat träffas och planen är att aktivera nätverket under 2022, framförallt med anledning av Erasmus+ projektet Charter Alliance (<https://charter-alliance.eu/>). Projektet startade i januari 2021 och kommer att utvecklas under perioden fram t.o.m. 2024. *Cultural Heritage Actions to Refine Training, Education and Roles (CHARTER)* strävar efter att skapa en varaktig, sammanhängande strategi för yrken, kompetenser, färdigheter och kvalifikationer inom kulturarvsområdet. (<https://www.ilo.org/public/english/bureau/stat/isco/>), (<https://ec.europa.eu/esco/portal/home>). Målet är att garantera att Europa har nödvändiga kulturarvskompetenser för att stödja hållbara samhällen och ekonomier. Konsortiet med 47 partners representerar en bred samling av utbildningsinstitutioner, organisationer, nätverk och arbetsgivare inom den europeiska kulturarvssektorn. Bosse Lagerqvist representerar ICOMOS i projektet som dess *Scientific Leader*, och delar ansvaret för projektets WP2 (*Strategic analysis of cultural heritage competences and occupational profiles*) med två företrädare för E.C.C.O. *Co-leader* från ICOMOS är Paul McMahon, Irland, och som är vice ordförande för ICOMOS CIF. Lagerqvist deltog i projektets möte i Bilbao i oktober, det planerade mötet i Ljubljana i december ersattes dock av ett digitalt möte. Den 6 oktober genomfördes ett digitalt CIF möte med drygt 100 deltagande, där Bosse Lagerqvist deltog.

Under november genomfördes en revidering av *Principles for Capacity Building through Education and Training in Safeguarding and Integrated Conservation of Cultural and Natural Heritage*. En grupp på knappt 10 personer inklusive Lagerqvist, deltog i arbetet och en slutlig version för 'proof-reading' presenterades 220117.

Underwater Cultural Heritage (ICUCH): Staffan von Arbin valdes in som svensk representant under 2021. Kommittén har under året anordnat en mycket välbesökt virtuell seminarier (Underwater Cultural Heritage Webinar Chain) där Staffan von Arbin deltagit vid ett par tillfällen. I övrigt har kommittéarbetet mest handlat om inval av nya medlemmar samt val till styrelsen, the Bureau of the Committee, liksom remittering och lämnande av synpunkter på vissa policydokument (däribland ICOMOS International Polar Heritage Committee's Antarctic Underwater Material Culture Guidelines). Kommitténs e-postlista har även använts flitigt för att tipsa om andra konferenser, seminarier och publikationer inom ämnesfältet.

Water and Heritage (ISC Water): Nils Ahlberg har deltagit i en serie möten om det vattenrelaterade kulturarvet inför bildandet av den nya kommittén. Nils Ahlberg har utsetts till vice ordförande för den europeiska delen av kommittén. Nupur Prothi Kanna från Indien, men sedan flera år baserad i Stockholm och knuten till ICOMOS Sverige, har utsetts till vice ordförande för den asiatiska delen av kommittén.

The International committee on Historic Towns and Villages" CIVVIH: Arbetet har på grund av Corona-pandemin bedrivits digitalt med möten via Zoom. Pål Anders Stensson tog under 2021 över rollen som röstberättigad medlem för Sverige i kommittén. Kommitténs årsmöte hölls i november. Under 2021 genomfördes fyra styrelsemöten. Vid styrelsemötet i december diskuterades att under 2022 fortsätta arbetet med en revidering av de sk Valettaprinciperna, framför allt med större hänsyn till FN:s hållbarhetsmål. Det är rekommendationer angående förvaltning av historiskt värdefulla städer och byar.

Medlemsutveckling

Föreningen hade vid årets slut 154 enskilda betalande medlemmar, 1 hedersmedlem och 11 institutionsmedlemmar.

ICOMOS Sverige arbetar kontinuerligt med att få en mer representativ spridning av medlemskåren vad gäller geografisk fördelning över landet, yrkesinriktning och ålder. För att komma vidare i denna strävan har styrelsen utsett en styrelseledamot som är medlemsansvarig med särskilt ansvar för medlemsrekrytering.

Behovet av förnyring av medlemskåren är en aktuell fråga både inom internationella ICOMOS och ICOMOS Sverige. Styrelseledamoten Marcus Bengtsson har till särskild uppgift inom styrelsen att verka för att fler yngre medlemmar rekryteras. Marcus Bengtsson är även representant i den internationella arbetsgruppen (*Working Group*) *Emerging Professionals*.

Samarbete och samverkan – internationellt och nationellt

ICOMOS årliga generalförsamling hölls liksom förra året i två steg. I juli fastställdes röstningsförfarande och övrig formalia och 8 november hölls den egentliga generalförsamlingen med avrapportering, resolutioner och beslut om verksamheten för den kommande treårsperioden etc. I samband med generalförsamlingen hölls som vanligt också flera möten med de internationella kommittéerna och arbetsgrupperna. Flertalet styrelseledamöter deltog.

Europe Group träffas som regel två gånger om året, under 2021 hölls möten via Zoom den 10 juni och den 1 oktober. Årets möten behandlade samverkansfrågor och seminarier kring aktuella kulturarvsfrågor såsom världsarv. Från styrelsen deltog Ulrika Mebus. Hon deltog även i National Committees, NatCom, mötet som består av ordförandena i de nationella kommittéerna, den 22 oktober, även det via Zoom.

Advisory Committee, AdCom (som består av ordförandena i de nationella samt de vetenskapliga kommittéerna), hade möten 19 oktober samt 3 november. Mötena var öppna för samtliga medlemmar som observatörer, som röstande medlem deltog ordförande Ulrika Mebus.

ICOMOS Sverige har under året gett ekonomiskt bidrag för att stödja ICOMOS Culture-Nature initiativ.

Under året har styrelsen och andra medlemmar deltagit i fortlöpande aktiviteter och möten inom ICOMOS fokusområden: *Sustainable Development*, *Culture-Nature*, *Climate Change* och *Rights Based Approaches*. Även i möten avseende världsarv har styrelsen och andra medlemmar deltagit.

ICOMOS Sverige deltar genom Marcus Bengtsson aktivt i arbetsgruppen för *Emerging Professionals*, som syftar till att stärka de yngres roll inom ICOMOS.

ICOMOS startade 2020 en särskild satsning med anledning av pandemin genom *Covid19 Task Force*. I ett första skede har en kartläggning gjorts för att sammanställa hur pandemin har påverkat kulturarvsfrågor över hela världen. Därefter har ICOMOS formulerat vilka särskilda satsningar som behöver göras inom kulturarvsfältet för att arbeta vidare med dessa.

Under året har arbetet inletts med att bilda en nationell Blue Shield-kommittee. En arbetsgrupp har tillsatts med representanter från följande organisationer: ICOM (International Council of Museums),

ICA (International Council on Archives) som representeras av Riksarkivet, IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions) som representeras av Kungliga biblioteket och ICOMOS (International Council on Monuments and Sites). För ICOMOS räkning deltar styrelseledamöter Marcus Bengtsson och Malin Myrin i arbetet.

ICOMOS Sverige tillhör grundarna av Kulturarv utan Gränser (KuG) och utser två styrelseledamöter. På ICOMOS mandat sitter Lena Flodin och Pål-Anders Stensson i KuGs styrelse.

ICOMOS Sverige har kontinuerlig kontakt med andra organisationer inom kulturarvsområdet. Samarbetet gäller deltagande i möten, samarrangemang, allmänt informations- och erfarenhetsutbyte och yttranden. Genom våra medlemmar och institutionsmedlemmar samarbetar vi med en lång rad andra organisationer inom kulturarvsområdet som Boverket, Svenska kyrkan, olika universitet och museer, liksom UN Agenda 2030 samt Habitat.

Världsarvsfrågor och frågor av principiell karaktär

Världsarvsfrågor och frågor av principiell karaktär är centrala i verksamheten. Under året har förslag på experter att bistå vid platsutvärderingar (HIA – Heritage Impact Assessments) av världsarvsnomineringar förmedlats.

ICOMOS Sverige har genom såväl skrivelser som underhandsdiskussioner lämnat synpunkter på utvecklingen i olika världsarv och frågor av övergripande och principiell karaktär. Aktuella frågor under 2021 har bland annat gällt Visby, Karlskrona, Struwes meridianbåge och Falun. Via våra kontakter får vi fortlöpande information om aktuella frågor, framför allt när det gäller världsarv men även andra kulturmiljöfrågor. Vi är också engagerade i nätverket Världsarv i Sverige.

Styrelsen har kontinuerliga kontakter med Riksantikvarieämbetet, olika länsstyrelser och lokala representanter med flera, angående världsarven.

Föreningsaktiviteter och informationsutbyte

ICOMOS Sveriges årsmöte hölls den 25 mars i digital form. Temat för årsmötesseminariet var Farokonventionen och social hållbarhet med Cathrine Mellander Backman som föredragshållare.

Då även 2021 har präglats av pandemin har det inte varit möjligt att genomföra några studiebesök eller andra aktiviteter i samband med den internationella världsarvsdagen den 18 april.

I november hölls ett medlemsmöte i Stockholm (Arturs kafé vid Hazeliussporten) med efterföljande adventsmingel. Uppemot 25 personer deltog på plats och lika många medverkade digitalt. Ordförande Ulrika Mebus inledde med en presentation av styrelsen och ICOMOS Sveriges fokusområden och satsningar under året. Ulrika gav även en rapport från årets generalförsamling. Nils Ahlberg berättade om arbetet i den internationella styrelsen och presenterade den nya internationella kommittén *Water Heritage*. Representanter från de internationella kommittéerna berättade om kommittéernas arbete och fokusområden.

ICOMOS Sverige sprider kontinuerligt information till medlemmarna om konferenser med mera via vår hemsida och en öppen Facebooksida. Den senare utgör också ett forum för diskussion och omvärldsbevakning. Information och kontakt med enskilda medlemmar sker dessutom via e-post.

Utbudet av digitala ICOMOS-aktiviteter har ökat under 2021 liksom deltagandet.